

VON-uitzendploeg 'Kreatief taalonderwijs in de lagere school'
aan het werk in Brussel voor het Hoger Instituut voor Opvoed-
kunde

Er is veel gedaan, veel beleefd, veel gepraat en er zijn les-
senpakketten uitgewerkt en door sommige cursisten op school
uitgetest. Een kort verslag van het opzet van een van die les-
senreeksen, de groepsbesprekingen errond en de praktische
toetsing ervan.

A.de opdracht : maak een concreet lessenpakket - het moet in
het leerplan passen - er moet een taalles in zitten - tijds-
duur 2 namiddagen, hoe dan ook verspreid - het moet de crea-
tiviteit van de leerlingen aanspreken, ze moeten er iets aan
hebben - de doelstellingen moeten uitgeschreven worden - het
moet een afgerond geheel zijn - suggestie vr. thema : iets
uit W.O., mogelijkheid tot overlappen van vakken.

B.het lessenpakket

- dit was een van de resultaten : thema : de lente

Doelstellingen : waarnemen van de veranderingen in het leven
van de natuur tijdens de lente.

1ste namiddag : -plaats : rustige weide of bos

1. in een kring neerzitten (liggen) : luis-
teren naar de natuur - ogen toe : voelen
(suggererende vragen stellen)
2. Wat wil je zijn in de natuur ? (uit reeks
waarnemingen iets kiezen) Teken het.
3. in groepjes : - ervaringen vanuit jouw
standpunt (dier - plant - vrucht) aan
elkaar vertellen.
- vragen opstellen die je
aan een ander natuurelement wil vragen.
4. in een kring : dialogen uitlokken (spelen
uitbeelden) tussen telkens 2 natuurelemen-
ten.

2de namiddag : -plaats : in de klas

1. taalspelletjes (uitbeelden van dieren,
versterkt door waarneming) (Bloemnamen)...
2. schrijfoefening : dialoog of sprookje tus-
sen b.v. bloem en insect.
3. handenarbeid : Bloemen - dieren : collage
bloemen stempelen
bloemen tekenen

C.de bespreking

evaluatie van dit ontwerp door de groep cursisten aan de hand van enkele door ons opgestelde vragen.

1. Kreativiteit betekent iets maken dat subjectief nieuw en subjectief waardevol is.

Kan de leerling dit ervaren in de lessenreeks ?

opmerkingen hierbij : 1. er zitten veel creatieve momenten in vb. inleven in natuurelement - dialoog voeren vanuit je rol - dialoog of sprookje schrijven - bloemen stempelen, tekenen.

2. het moeilijkste is, de llr. de kans te geven zelf hun creatieve inbreng te hebben. De lkr. moet niet creatief zijn, maar wel de llr.

2. Zitten in de lessenreeks duidelijke cognitieve en affectieve D.S. ? Zijn ze concreet verwoord ?

opmerkingen hierbij : 1. D.S. in llr.-gedrag vertalen

2. slechts 1 algemene D.S. werd opgeschreven.
3. er zitten duidelijk zowel cognitieve (vb. gedragingen van de leeuwerik observeren) als affectieve D. S. in (vb. zich inleven in een leeuwerik)
4. discussie rond formuleren van D.S. : vooraf doelstellingen formuleren remt creativiteit ? je moet weten waar je naartoe wil ?

3. Het creatief leerproces bestaat uit 3 fasen : verzamelen v/d informatie - transformatie en vormen v/d nieuwe ideeën - het bruikbaar maken en bespreekbaar stellen.

Komen deze 3 fasen in het lessenpakket voor ?

opmerkingen hierbij : 1. iemand vond dat de 1ste fase ontbrak, waarop de repliek kwam van een onderwijzer die het in zijn klaspraktijk had uitgetest. De waarneming is informatie verzamelen.

2. de 2de fase zat vooral in het inleven in een zelfgekozen natuurelement aan de hand v/d voorafgaande zintuiglijke waarnemingem.

3. de 3de fase zit vooral in de dialoogjes aan het einde v/d 1ste namiddag en in het opstelletje schrijven en bloemen stempelen v/d 2de namiddag.

4. Hoe kan achteraf het resultaat v/d lessenreeks bij de llr. gemeten worden ? Wat hebben de llr. aan deze lessen ?

- opmerkingen hierbij :
1. emotioneel hebben ze er veel aan : de beleving, het zich inleven, daardoor zal het hen beter bijblijven.
 2. het zijn moeilijk te meten dingen - bij ieder kind gebeurt er iets anders - dit valt niet te objectiveren en kan niet in cijfers omgezet.
 3. cijfers op deze activiteit zetten kan conformerend werken.

D.de praktijk : een leraar (25 jaar in de praktijk) testte dit lesontwerp uit. Het was voor hem een eerste keer dat hij zoiets met zijn lln. deed.

zijn bevindingen : (gemeenteschool Muizen - dichtbij Planckendaal; zeer gunstige omgeving voor zo'n les)

1ste stap : de waarneming

- lln. in een kring in een rustige omgeving - ogen sluiten.

1. Wat horen we ?

- ruisen v/h graan, gras
- wind in de bomen
- vogels (mus- achteraf ook vink - leeuwerik - zwaluw - door informatie v/d leraar)

2. Wat gebeurt er en horen we niet ?

- wolken
- zon
- vlinders
- groeien v/d plant

3. Wat zien we ?

- vlinders (dagpauwoog - koolwitje : vechten - paren)
- leeuwerik (± 20 m van ons : opstijgen - neervallen)
- zwaluwen
- vink - kraai (kennen de lln. helemaal niet)
- reiger (hoe herken je hem : door trage vleugelslag, poten achteruit)
- ekster nest
- de wind doet het jonge graan golven
- wolken

4. We zoeken in het gras insecten (onmiddellijke omgeving)

- lieveheersbeestje
- mieren
- kniptor
- kevers
- slak

2de stap : nabootsen van geluiden (eventueel beweging)

raden welk geluid het is vb. - koekoek
- ruisen v/d wind
- mus
- hommel
- bij

3de stap : verwerken van lente-indrukken

- a) llr. krijgen een blaadje : opdracht : Wat zou je eens willen zijn i.p.v. een mens ? Hoe zie je dan lente ?
llr. verdelen zich in groepjes, duiden een secretaris en een leider aan.

bespreking : Hoe ben je als insect - bloem - plant ?
Hoe voel je de lente dan aan ?

- b) in grote kring
verslag :

- opmerkelijk was dat de leerlingen allemaal insecten, bloemen, planten of vogels waren, geen koe of ander dier.
(in de omgeving hadden ze het niet gezien)
- llr. mogen uitbeelden welk dier of plant ze opgeschreven hebben.
- elk groepje zegt hoe zij de lente ervaren : het werd warmer en groener / de vogels vinden terug volop insecten / de vogels zien koeien terug in de weiden en mensen zonnen in hun tuintjes / de vogels willen een ei leggen en een nest bouwen / de bijen vinden veel honing / er zijn overal bloemen / de bloemen kunnen hun kopje weer boven de grond steken / ...

4de stap : spelen en tot dialoog komen

opdracht : veronderstel dat je als dier of plant, die je gekozen hebt, kan spreken.

Voor een gesprekje tussen 2 natuurelementen (schriftelijke voorbereiding : kies een dier of plant en schrijf vragen op die je aan hem kan stellen).

opmerking : de leraar die deze les uitwerkte met zijn leerlingen vond het resultaat van dit gedeelte maar pover. Het was echter de eerste keer dat de llr. zoiets meemaakten. Ik denk dat enkele van de resultaten toch de moeite waard zijn.

vb. : een bloem spreekt met een insect

- I. : Zoem-zoem. Ik ben zo moe, mag ik even uitrusten ?
B. : Zeker, doe maar een dutje.
I. : Dank u, mooie bloem.
B. : Ik zal mijn kroonblaadjes sluiten, dan zit je veilig.
I. : Smurkend geluid.

vb. : een mug spreekt met een koe

- M. : Zoem, zoem, ...
K. : Wat kom je hier doen ?
M. : Op uw achterste zitten.
K. : Wat doe je op mijn achterste ?
M. : Een gaatje prikken en bloed zuigen.
K. : Ik zal je er eens afslaan met mijn staart.
M. : Dat zal niet lukken, want ik ben al weg.

vb. : een hond en een boom

H. : Dag boom, mag ik even een plasje bij U komen doen ?

B. : Neen hoor ! Kies maar een andere boom.

H. : Dat doet toch geen pijn ?

B. : Neen, maar dat stinkt.

Deze korte dialogjes sloten de les : een echte lente-ervaring.
Vind je ook niet ? En misschien zeker de moeite waard om met jouw klas
ook eens iets dergelijks te proberen.
Als je meer wil weten over Kreatief Taalonderwijs op de lagere school,
kan je altijd een beroep doen op onze VON-uitzendploeg.
We helpen je graag en vinden het HEEL plezierig.

adressen :

Linda Van der Auwera
Grote Steenweg 680
2600 Barchem

Marijs Geirnaert
August Van Geertstraat 11
9110 St.-Amandsberg

Roger Roger
Leeuwerikenlei 3
2520 Edgem